

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Foia, candu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tiere esterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 3 galbini mon. sunatoria.

Anul XXXII.

Se prenumera la postele c. r., si pe 1 DD. corespondenti. — Pentru scrisoare, Tacea timbrala a 30 cr blicare

Nr. 92.

Brasovu 11 Decembre 29 Novembre

1869.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Brasovu 10 Decembre.

Scimus pre bine, ca procederea camerei din Pest'a cu votarea pentru estradarea deputatului Al. Romanu va inveniná forte tare ranele insipite in anim'a romanului, cu atatu mai vertosu se va indigná tota natiunea, fiinduca caus'a, pentru care e condamnat, e chiaru caus'a nationala comuna, pentru care romanulu s'a facutu atatu de simtibilu, incatu ori cine se cutéza a dă vreo lovitura acestei cause, se privesce de celu mai aprigu si mai conjuratu inimicu alu natiunei romane, care nu poate fi indiferenta, candu se lucra de persecutarea barbatiloru, cari ei apera caus'a ei. Ore de ce nu facu cei dela putere o mai buna diagnose a morbului, déca vreau se vindece ranele natiunei romane?! De ce aplica densii medicine corrodatorie si de sympathia si de concordia deodata, că cum ból'a romanului n'ar fi lesne de vindecatu, fara a aplicá medicina aspra de terorismu, care inveninéza totu organismulu nationale. — Si óre pentrue se indignéza romanulu candu aude astfelui de tractari? Éea se sciti, ca numai ambitiunea cea susceptibile e conductorulu electricitatii, ce se aduna in pep-tulu lui, prin atacarea lealitatii lui. Romanulu dela vladica pana la opinca se tiene, si se simtiesce, ca e cu multu mai bunu, mai fidelu si in fapta si mai activu, decatu insusi aceia, cari din scopuri tendentiose scornescu despre elu totu feliulu de presupuri. In conscientia sa probata de seculi, inse nutrita acum de spiritulu perfectei egalitatii, se attaca forte, candu vede, ca in locu de a secerá dela conlocuitóriele natiuni, dela onest'a legala, activa si moral'a lui portare o mai condemna tractare pe terenulu nationale politicu, se afla silitu pe di ce merge a esperia că contraservitia numai insielari, calumniari, ignorari, respingeri! — Ce e mai multu ca pentrue se se pótă justificá aceste apucaturi de necivilisatiune, se inventéza apoi totu feliulu de scornituri si prepuneri, că cum ar' vré cu de a sil'a a precipitá pe romanu in conditiunea de venditoriu de patria, de omu periculosu pentru statu — de reactionari; — si apoi, candu mai apera si competitint'a drepturilor sale, candu combate farisaimulu celu periculosu concordiei si binelui statului si dovedesce acésta cu foculu, celu nasce conscientia de dreptu si de dreptatea lui Ddieu, indata se stigmatiséza că turbatoriu de pace publica, tocma candu pentru consolidarea acesteia biciusce metechenele faraismului politico! Asia in locu de recunoisciuntia, pentru adeverat'a loialitate, i se prepara condamnari nemeritate, cum se intimplá acum cu d. A. Romanu. Cugetele de neloyalitate se afla numai in animele perfide, cari un'a dicu si alt'a facu. Romanulu a lucratu, lucra si va lucra pe facia strigundu că Casandr'a: Venite in ori fratiloru, ca dela multi-mirea nostra depinde si inflorirea viitorului vostru! —

Noi scimus ce dicemu, pentrue amu venit la conscientia acea, cumca numai una viézia solidaria si armonica ne potu sustiené clenodiale cele mai pretiúose ale existintiei nationale, — in insul'a acesta — si noue si vóue; inse că se potem face acésta trebuie se ne ajutamu imprumutatu intru desvoltarea poterilor prin cultur'a nationale si prin libertatea deplina de a ne desvoltá pe intrecute.

Vai de maghiari si de romani inse, déca se incorda unii pe contulu si nimicirea celorulalti a visá de fantasmagoriile fericirei si inaltiarei, ca-ce atunci acei nefericiti intru orbi'a loru voru cadé victima tristelor ilusiuni. Unu singuru poporu aveti aliatu prin interesele sustienerei vietiei nationale si prin elu aveti si prospecte de sympathii la poporele romanu-latine, si acesta e poporul romanu, care pana candu n'a fostu amenintiatu in existint'a vietiei sale nationale de máni'a de alu maghiarisá si alu ignorá că atare, nu s'a departatut de idea destinului comunu. Intórcetive, dati se emulamu intru amicabil'a tractare unii cu altii, că perfectu egali, implindu dorintiele unii altora, că se fumu ferici si feriti de comunulu pericolu. Sera poenititia poenitio est! —

Unu echo!

Din centrulu Transilvanie 30 Nov. 1869.

Totu romanulu binesimtitoriu s'a grabitu a comproba in fapta, ca esposesionarea Tofalenilor — legala dupa forme? dara injusta dupa dreptulu materialu! a vatamatu aduncu pre poporul romanu pana in renunchi, — si acésta vatamare cu atata e mai durerosa, cu catu se impartiescu ajutorie din banii publici, adunati in parte din sudórea romanilor — adeseori si pentru straini, — dara pentru Tofaleni nu s'au datu nici unu denariu! acésta proba o arata listele ofertelor, — si speramu, ca aceia, cari inca nu si-au oferit denariulu obligatu, nu voru intardiá asi depurá si acestu tributu! —

Da cu atata amu facutu apoi totusi amesuratul importantiei acestei cause, da casurile analoge, ce stau in pragurile multora inca, nu reclama ajutoriu nostru, pentru a delaturá de timpuriu urmărele cele triste, si pericolul ce amenintia existint'a multora in viitoriu?

Credemu, ca in timpulu de facia lealitatea si fidelitatea cea nascuta a romanilor catra augustulu tronu numai asia ni omu puté o dovedi, déca pre totu calile posibile legale, vomu aduce la cunoisciuntia préinalta a Maiestatei Sale si a inaltului regimur toté casurile de injustitia si gravamine, — că asia pre langa strinsa respectare a legilor din partea nostra, se putemu totudeodata esopera, că acele se le respecteze la aplicarea loru si aceia facia cu romanii, cari suntu chiamati actu a administra justitia; si că acele eventualmente in partile loru ingrauiatòrie se se modifice in intilesulu dreptatii, si dupa spiritulu timpului.

Séu mai este vreunu romanu, care poate cautá la asemene casuri cu indiferentismu? — Suntemu convinsi, ca astazi intre noi toti numai unu cu getu si numai unu simtiu domnesc, că se pasimu la activitate cu glasulu: „Se traiésca Imperatulu si Domnitorulu nostru, se traiésca dreptatea si toti aceia cari suntu gata a se sacrificá pentru dreptate! — si pentru delaturarea gravaminelor illegale!!! —

Mai multi din poporu!

Din campulu resbelului

se scrie in „Tr. Ztg.“ ca insurgentii devinu totu mai selbatici si mai amenintatori, si starea de a-sedia, in care se afla Dalmati'a, asedeaaza mai multu pe armat'a decatu pe dusmanulu ei. In regimen.

archid. Albrecht din 47 oficiri numai 25 potu serví, ceilalti si militia multa suntu prin spitale, perde-rele cu morti cu raniti in acestu regimentu suntu 260. Celealte reg. au asemenei perderi, in catu preste 700 insi cadiura numai morti. — Acum ésa la lumina, ca si politic'a Prusiei a fostu amestecata la acestu resbelu, si Dalmati'a fu loculu, despre care dise Bismark catra diplomatulu rusu, ca resbelulu va incepe acolo, unde nime n'a visatu, ca e posibilu. Rusia prin propagand'a dă se-si continua politic'a, dar Turcia i sta in drumu, care ér a descoperit in Bulgaria a conjuratiuni de resculare, si incepù a incarcera! — Ma si turci acestia incepua a preface scólele bulgare in scóle simultane mestecate cu turci, de unde se catramescu bulgarii si mai tare, si dela Rusciucu emisera o provocare, că se nu concéda a li se amenintia tocma nationalitatea si regea prin mestecarea scólelor cu paganii.

Sibiu 3 Decembre 1869.

In „Gazeta Transilvanie“ din 27/15 Novembre a. c. Nr. 88 intréba „Mai multi din nordulu Transilvaniei: de „merita banca de ascuratiune reciproca „Transilvani'a“ a fi imbraciosiata din partea romanilor?“ Apoi indrepta mai multe intrebari catra consiliulu administrativu alu acestei bance, si esprimandu-si óre-si-care ingrigire pentru venitoriu ei, roga pe numitulu consiliu pentru catu mai curenda organisare a agentureloru.

Că unulu ce stau in cea mai strinsa legatura cu banc'a de ascuratiune reciproca „Transilvani'a“, si vedu din cea mai deaproape distantia toti pasii, cari facu in administratur'a ei, me aflu in placuta pusetiune, de a poté dă domniloru intrebatori respunsuri — asia credu — indestulitòrie, séu celu pucinu mulcomitòrie.

Dar' mai inainte de töte se-mi ierte domniloru oserbatiunea intrebatoriu: nu cumva pe langa considerarea cuventelor din art. cestionat: „interesandu-m-e de viitorulu bancei — nu numai că patriotu, ci si că membru alu aceleia, nu potu a numi esprime óresicare preingrigire, mi se ar' poté permite, a reduce pe acei „mai multi“ la unulu singuru singurelu, care, nefindu informatu, cum se cuvine, despre starea lucrului, a stricatu si strica mai multu prin articlulu seu, decatu dora a vrutu elu se ajute institutului cestionat, si decatu ar' poté se strice impregiurabile, pe care le tiene densulu de nefavoritòrie intreprinderei, carea tocma se afla in desvoltare, prin urmare nici nu pretinde a se privi de perfecta.

Dupa mic'a asta oserbatiune me intorcu la intrebabile puse — de catra unulu, séu de catra mai multi, pentru mine de altmintrenu totu atata — si pe temeiuu esperintiei, ce insumi amu facutu pe langa institutulu bancei „Transilvani'a“ mi iau voia de a responde:

ca acesta banca merita a fi imbraciosiata din partea romanilor pe intrecute, pentru ca este unu institutu patrioticu, si chiamatu a folosi, precum altorui fi ai patriei, asia si romanilor intr'o mesura cu multu mai mare, decatu alte societati de feliulu acesta nepatriotice. Dar' merita a fi imbraciosiata acesta banca si pentru aceea, pentru ca ea nu e proprietatea unei séu altei corporatiuni de vreo colore deosebita, ci e proprietatea tuturor acelora, cari o imbraciosiaza, si revarsa binefacerile sale in acea mesura, in carea se imbraciosiaza, si in prim'a linia a acelora, cari o imbraciosiaza. Apoi ca tocma romanii au cea mai mare trebuinta de asemenea institute si ca tocma ei trebuie se se interesaze mai viu de asemenea intreprinderi, nu mai remane nici cea mai mica indoieá.

E deci acum de a se cauta: de e intemeiata preingrigirea domniloru intrebatori?

Eu dupa cele ce amu vediutu, ca se au potutu face pana acuma, si vedu ca se facu in tóta diu'a in interesulu bancei, de carea nee vorba, asecuru pe domnii intrebatori, ca nu au cauza de a se teme de nemica; pentruca, déca suntu agentii pana acuma rari prin districte si comitate, aceia se inmultiescu tocma acuma in unele parti si se voru inmultí catu de curendu si in alte parti dupa posibilitate si trebuintia. Midiulócele, despre care se a potutu dispune la incepertulu activitatii acestei bance, erau prea modeste; cei ce avea a dispune despre ele, erau datori, se le crutia catu numai se potea; deci acelora — mai cu séma la incepertu — nu le dá man'a a angagiá o multime mare de inspectori cu lefi insemnante si asia nu se au potutu organisá numai decat u agenturele in tóte partile Transilvaniei si ale Ungariei, ce deodata nici acum nu se pote face. Se face inse acest'a cu tóta iutiél'a in parte, pentru ca tocma si spre acestu scopu suntu esmisi d. inspectoru generalu M. si inspectoru R. la Aradu, Lugosiu, Caransebesiu etc.; d. inspectoru H. in partea Muresului din susu; d. inspectoru S. in partile Brasovului; d. aspir. de inspectoratu baronulu R. in partea resariténă a Secuimei; d. oficialu B. in Orastia si D. aspir. de inspectoratu Sch. in scaunele fundului regiu, cari, catu -si voru implini misiunea loru in acelea tienuturi, numai decat voru calatorí in alte parti ale Transilvaniei si Ungariei totu spre acelu scopu si asia in scurtu timpu nu va fi silitu nimenea, a calatorí prea departe pentru efektuirea vreunei asecurari.

Asecuru mai departe pe domnii intrebatori, ca — dupa cum me-amu informatu eu deplinu — catra agentii propusi cu ocasiunea tienerei adunarei generale in Siomcut'a si primiti de catra banc'a „Transilvani'a“, de aici se au espedatu blanchetele si firmele necesarie; déca inse acestia dora nu le-au prmitu, ére nu erá datorint'a loru de a se ingrigi si intrebá dupa ele?

Instructiunea, de carea se face amintire si pe carea pana una alta o suplineau statutele si indreptarile esmise deadreptulu dela oficiulu centralu, a cerutu nu pucinu timpu spre a se compune. Acum e in tóte trei limbele sub tipariu si in scurtu timpu voru avé toti agentii si alti oficiali ai institutului a mana, cari, servinduse de ea cum se cuvine, voru promová scopurile acestui institutu in interesulu publicului partasiu la elu.

La ulteriora intrebare privitoria la vorbele, ce se dice, ca se facu „cu atata nemultumire despre conduceră directiunei in afacerile si organisarea ei“, vediendu, ca domnii intrebatori -si respundu insusi, inculpandu directiunea generale cu o portare nepasatorie facia cu organisarea definitiva a agenților, si pentru aceia nu trebuie se mai respundu, pentru ca se a respunsu in cele de susu si la acésta intrebare. Aflu inse a oserbá si aici, ca precum au si alte institute noue, asia are si banc'a „Transilvani'a“, dupa „figulus figulum odit“ inimicii sei, ale caror guri rele nu le va poté astupá nici odata. Vorbésca aceia, ce le place, éra dnii intrebatori se fia convinsi, ca precum directiunea generale, asia si consiliulu administrativu si-au implinitu si-si voru implini datorintiele sale facia cu publiculu angajiatu la banc'a „Transilvani'a“ cu tóta acuratet'a si strictet'a, si in scurtu timpu voru avé bucuria a vedé si pe domnii intrebatori intru tóte multiumiti.

In fine rogu pe toti interesatii de banc'a „Transilvani'a“, se nu -si pregete, a face o mica cautare in conspectele de spese ale altoru societati de feliulu acesta, si voru vedé cate sute de mii au versatu acelea inca pana se aflau in stadiulu de intemeiare si pana inca nu au fostu castigatu nemica pentru sine, apoi se cerce si in socotelele bancei „Transilvani'a“, — pe care catu de curendu le voru vedé pe mas'a adunarei generali — si se afle catu de crutiatoriu se au intrebuintiatu banii incursi, si ca pe langa tóta crutiarea acesta se au castigatu pana acuma preste patru milioane in asecuratiuni in contra focului si mai trei sute de mii in ramulu asecuratiunei de vietia.

U n u l u .

Bors'a 20 Nov. 1869.

Respusu la intrebarile subsrisului adresate in Nr. 83 alu „Gazetei Transilvaniei“ prin domnulu „Unu representantu gr. cat. alu comitatului Doboc'a“ ca alegatoriu.“

Veritatem et judicium pacis
judicate in portis vestris. Zachar. 8.

Inainte de tóte, nu me érta consciint'a -mi de romanu, ca se potu trece cu vederea aceea im-

prégiurare: ca domnulu representante in introducea corespondentiei sale, pune inaintea on. publicu romanu cetitoriu corespondint'a -mi luata subsrisa că pre singur'a icóna documentatória de zelulu meu de romanu „manifestatu“, precum dice dsa, „prin artea oratoriei intru atata, incatu nici credu se fia cineva, care se le traga la indoiesla“.

Nu voiu se dau reflecțiuni instructive dlui representantu — precum numesce domu'a sa pareile -mi modeste, dar' cuprindiatórie de unu adeveru necontestaveru — desfasurate in nesulu corespondintiei mele; — ci cutediu a afirmá nu numai inaintea domnului representante, dar' si inaintea on. publicu cetitoriu, ca: adeverat'a icóna caracterisatória de tipulu originalu alu cutarui individu este, trecutulu lui prefacutu in decursulu carierei chiamarei sale. Purcediendu din acestu principiu cutediu totuodata a aserá; ca fiindu aplecatu la peptu de mama romana, pana in diu'a de adi din grati'a providintiei si a geniului romanismului — care că unu augeru, paditoriu concomitěa destinele natuinei romane, — si pre cei ce o iubescu, — amu vietuitu că unu romanu; si asia trecutulu carierei mele celei preutiesci — de si mai numai de unu deceniu — e trecutulu unui romanu, care pentru pretiulu sangelui mamei sale, natiuni jignite, nici candu amu venatu interese marsiave private. — Inse martora -mi este — spre proptirea asertiunei mele — turm'a -mi credintósa romana statatória din 1500 suflete, carea o pascu cu cuventulu dictatu de adeverulu celu eternu, si de spiritulu romanu mai de 11 ani, in catu se estinde sfer'a unuia preutu romanu. Martori -mi suntu on. confrati preuti romani si poporul unui tractu protopescu, caror'a dupa amore si onórea eternei dieitati si a cultului aceleiasi cuvenitu, totudéun'a le-amu legatu de sufletele fratiesci amore si onóre natiunei, in midiuloculu caror'a „zelulu de romanu“ l'amu manifestatu nu numai prin artea oratoriei, ci si prin fapte romanesci. Dar' martori -mi suntu acei préonorati domni protopopi, preuti si inteli-ginti mireni, cari in calitate de representantii cemitatului Doboc'a — cu on. dta dimpreuna m'au alesu — prin aclamatiune — de consiliariu scol. gr. cat. rom. in comitatulu Doboc'a; cari, de cumva asiu fi aparatu — asemenea unui meteoro — că „romanu zelosu“ numai prin corespondint'a -mi luata subsrisa, de securu nu mi-ar' fi incredintiatu important'a misiunei de a reprezentá — in senatulu comitatense scolasticu — caus'a scóleloru nóstre confesionale gr. cat. romane. Se fiu escusatu inaintea on. publicu cetitoriu pentru acésta divergintia, carea, pre lunga aceea, ca pune la proba paciint'a on. cetitori, vatama si simtiulu modestei; ci vediendu-mi acoperitul de negur'a indoilei celu mai scumpu clenodiu alu animei mele, simtiulu nationale, amu fostu silitu a esi dintre barierile cuviintiei. — Acuma voiu se respundu — că consiliariu scol. alesu — la intrebarile mie puse de catra d. representante. Antaiu la punctele a) si b), in cari dice, „ca: pentruce nu reproduce, domni'a sa si cealalte döue vorbiri ale dsale, cari tienendule totu acolo, le-a rostitu in limb'a maghiara; — pentru ce n'a vorbitu si a döua si a treia óra romanesce; — pentru ce nu reproduce si intielesulu celoru rostite in limb'a diplomatica, se vedemu baramu, ca catu de impenate au fostu in expresiuni cele rostite dupa modulu de cugetare alu lui Árpád, si sciindule; pentru ce nu le-a reprobusu in corespondintia-si, că se me confunde inaintea opiniunei romane — dovedindu „ex dictis“: ca cum mi-amu plesnitu eu insumi in facia principiale desvoltate in cuventarea cea d'antaia prin cele döue arpadiane dupa aceea rostite, ca mie nici candu mi-a fostu rosine a-mi recunoscetul cugetelor si a simtiilor mele. Ér' de cumva n'a fostu de facia se fia avutu bunetate a-si luá osténela a se informá mai precisu despre substratulu vorbirilor mele, si inca dela unu individu că acel'a, care scie deosebi intre vorbiri tienute „ex proposito“ si intre intrevorbiuri séu discursuri libere, de nu cumva d. representante numesce „orbiri“ discursurile duse in forma de dialogu intre membrii adunarei, fara exceptiune. — Eu a „döua si a „treia“ éra n'amu tienetu, vorbiri „ex proposito“; ci venindu pre tapetu intrebarea, că se se aléga comisiunile scolarie, s'a pusu obiectiune din partea unoru membrui: ca nu se pote purcede la alegerea comisiunei pentru scólele superioare popularie, pana candu se va rescii, ca óre reprezentatu este opidulu Seecu prin senatulu scol.

comitatense séu ba? — Din acésta intrebare s'a escatu un'a dispută indelungata asia dicundu „de lana caprina“ fara cutare precisata ordine si vorbiri. Deci fiindu acésta intrebare fórt secundaria, că se nu perdemu timpulu si de altmintrea fórt inaintatu, nimeni a tienutu vorbiri, ci care cum a incapту la rondu, a intrevorbitu prelunga parerea sa, că se intrecurmamu firulu disputei, si in urma a decisu votisarea, că se se aléga comisiunea. Cu acésta ocasiune mi-amu datu si eu parerea in limb'a maghiara: poftindu antaia óra: că se se aléga comisiunea pentru scólele superiori; inse nimeni a descinsu la enuclearea basei, atributelor, séu caracterului acelorasi, acelea „vederemo“, apoi atunci se fia bunu a-mi veni intr'ajutoriu d. representante cu intrebarile sale cele sceptice. A döua óra mi-amu datu parerea: că se nu se privésca de pedeca cestiu-ne facia cu opidulu Seecu, ca fiindu intrebatu -si va dá respunsulu.

Asemenea pareri si-au datu si ceialalti domni membrii romani totu in limb'a maghiara, pentruca asia a decursu convorbirea dialogica. — Alte obiecte — prelunga cari pledandu, se fiu tienutu vorbiri arpadiane, — n'a venit la desbatere. Ér' de cumva i suntu cunoscute domnului representante, fia bunu a le dá publicitatii. Aici se -mi fia ér-tatu a-mi face aceea oserbatiune: ca suntu imprejurari, candu, unu romanu — locuitoriu in acestu remnu poliglotu — déca elu de altmintrea simtiesce, cugeta si lucra romanesce — fara de a periclitá caus'a nationala, si prin urmare fara de a incetá de a fi demnu spre portarea numelui de romanu —: pote vorbi si in alte limbe, déca prevede, ca enunciarea opiniunei sale in limb'a straina — mai vertosu candu se incinge ceva discussiune lamuritoria de pareri — nu prejudeca dreptului eternu de egalitatea limbei sale nationale. Un'a astfelii de impregiurare a subversatu si cu acésta ocasiune. Apoi — mai de multe ori — nu cuvenitul rostitu in un'a séu alt'a limba, ci simtirile si cugetele prin acelasiu respicate si faptele conformu acelorasi ecsecutate, periclită si vendu drepturile natiunei si ale limbei nationale. — Ér' candu pretinge onórea si dreptulu limbei nóstre: „salus linguae nationalis suprema lex esto“, că se vorbimu eschisivu romanesce; precum a facutu-o cu acésta pote mai de multe ori decat d. representante — de si nu de multu pasit u in viéti'a publica, — vorbindu eschisivu romanesce in tóte adunarile, in cari amu vietuitu in atingere nemidiulocita*). —

(Va urmá.)

Dela diet'a Ungariei.

Caus'a estradarei dep. Al. Romanu!

In siedint'a din 4 Decembre se luá inainte propunerea comisiunei de imunitate asupra cererei oficiului de presa, că camer'a se concéda a se poté ecsecutá sententi'a adusa in contra d. Al. Romanu. Comisiunea face propunerea pentru a se concede.

Se scóla in contra d. Simonyi afirmandu, ca sentint'a nu e pronunciata de tribunale legale, pentru ca juriile n'au base in legile fundamentale, si su infinitate numai prin ordinatiune ministeriale, prin urmare concesiunea nu trebuie se se dè.

Dr. Hodosiu intre altele dechiara, ca nu se afla base de acusa in contra d. Romanu, pentru ca elu fù condamnatu pentru pronunciamentulu din Blasius, pentru care Maiestatea Sa a datu amnestia generale.

Paczolay adesta, ca ministeriulu a avutu dela dieta plenipotentia la emiterea ordinatiunilor pentru juriu.

Mai vorbescu 6 insi, intre cari si Miletics, Babesiu in contra comisiunei, ma si Tisza, cu tóte aceste inse, dupace vorbì si Paulu Hoffmann referentulu, ca nu pronunciamentulu, ci unu ciclu de articli, a caror base e pronunciamentulu, si

*) Maghiarulu nu ti vorbesce nici intr'o societate oficiosa séu sociale alésa romanesce; asia se facemu si noi facia cu elu, ca astfelii nu lu vomu induplca la egalitate perfecta, ci lu vomu ajutá a se mai inganfa si pe catu s'ar paré, ca nu e. Vicem pro vice! Va vorbí maghiarulu romanesce, voi vorbí si eu dupa aceea in limb'a lui, astfelii vorbésca fiacare pe a lui numai, ca atunci nu lu va ride, ci lu va respectá si strainulu. — R.

prin cari a torsu intr'una agitatiunile, e temeiul sententiei; ér' actulu de gratia regésca nu anuléza valibilitatea sententiei, ci apera numai de urmarile ei. Se cere deci votisare nominale din ambele parti, inse se amana votisarea pe urmatóri'a siedintia, a carei resultatu ilu scim din telegramulu Nr. tr.

— Dualismulu a innadusitu libertatea comitatului Héves, dicu diurnale. In 14 Decembre an. tr. comitatulu Héves insultase prin unu conclusu invoirea austro-ungarica. Asia i se sistà activitatea si primì unu comisariu r. — Din Port-Said Mai. Sa emise in 16 resolutiune, că se se redice starea esceptionale a comitatului. Asta mesura se esplica acum, ca a pornit stéaua dualismului spre apunere. —

AUSTRO-UNGARI'A. Vien'a. Mai. Sa imperatulu si regele a sositu in 6 Decembre din catoria din Orientu si dela festivitatea deschiderei canalului Suez prin Triestu in Vien'a, unde fù asteptat in curtea trenului pregatita si decorata de catra consululu Vienei dimpreuna cu alte autoritati civili si militari. Asemenea fù primitu si prin ceteate si la curtea imperatésca. Pe stratele, pe unde trecu Mai. Sa se aflau flamure volvindu. Diurnalele scriu, ca la intempinarea ministeriului Mai. Sa a primitu rece pe ministrii burgeri Giskra, Herbst, Hasner si Brestl, din care causa credu, ca -si vorn dà dimisiunea. —

Renumitulu diplomatu si barbatu de statu Dr. Fischhof a scosu ér' la lumina o brosiura sub titulu: „Austri'a si garantiele sustarei ei“, in care probatulu barbatu de statu dovedesce, ca numai federalismulu si dreptulu egalu pentru tota poporele din Austri'a pote restituì sdruncinat'a unitate a monarhiei. Diurnalele au inceputu a face extracte din brosiura, care inca dovedescu acésta. —

Cronica esterna.

ROMANIA. Corpurile legislative ale Romaniei lucra cu repediune. Senatulu a si desbatutu proiectulu adresei la cuventulu de tronu si in siedint'a din 22 Novembre v. cu o mica modificare s'a si primitu alegunduse comisiunea, care impreuna cu biuroulu se mérga la palatu pentru a presentá adres'a in testulu urmatoriu:

ADRES'A SENATULUI ROMANIEI LA DISCURSUL TRONULUI:

Prea Inaltiate Domne!

Sesiunea de estimpu are o indoita importantia pentru senatu, precum si pentru tota tiér'a. Venim dar' cu respectu a salutá inca odata nou'a era, ce are se consolide institutiunile nostre; si ne simtimu fericiti de a vorbi prim'a óra despre interesele poporului facia cu Domnulu si cu Dómna Romanilor.

Situatiunea tierei, atatu afara catu si in intru, descrisa cu deamenuntulu in mesagiulu tronului, va fi obiectulu preocuparilor nostre celor mai seriose.

Amu vediutu cu o via multiamire, ca suveranii Europei v'au datu ascurari personale despre interesulu si solicitudinea ce au pentru statulu romanu; si noi nu vomu lipsi, Mari'a Ta, de a ajutá guvernulu că se puna in lucrare energica si statornica voint'a tierei, de a se mantiené in tractate respectandu drepturile altor'a pentru că la rondulu ei si ale sale se fia respectate.

Vomu cercetá cu scrupulositate afacerile din intru si ve vomu spune totudéun'a adeverulu, ca-ci numai astfelii vomu puté probá devotamentulu nostru catra capulu statului.

Tiér'a are astadi nevoia mai multu decatul ori cindu de a-si formá educatiunea politica prin exemplu pipaite de justitia si de moralitate. Aceste inalte virtuti, cu care ati impodobitu tronulu, voru inspirá pe toti; si astfelii, marinduse din ce in ce numerulu faptelor celor bune, vomu realizá adeverat'a libertate, pe care suntu basate institutiunile nostre.

Suntemu petrunsi de recunoscintia, Mari'a Ta, pentru cuvintele de pace si unire ce ati pronunciati intre noi. Fiti bine incredintati, ca vomu tiené comptu de dificultatile timpului si nu vomu crutiá nici unu sacrificiu pentru a se mantiené armonia intre tota puterile statului. Preocupati numai de interesele cele mari ale patriei, vomu puté convinge pe toti, ca orice lupte de interese egoiste

au disparutu si ca atatu in sinulu corpului leguitoriu si intre consiliarii putere ecsecutive nu predomina de catu cea mai cordiala infratre, basata pe binele comunu.

Dunndieie se protege Romani'a si se ajute pe Mariile Vóstre de a o conduce pe calea marirei si a prosperitatii. —

(Reportore fù G. Costa-Foru.)

Camér'a deputatilor inca alese comisiunea pentru respunsu la discursulu tronului, care e compusa de 7 insi, intre cari si d. gen. Florescu. Se anunçara iute si interpelari in cestiunea Cuca-Macaii si in privint'a cisleloru impuse de prefectulu judeciului Vlască.

Se pare, ca desbaterile in camera voru fi, déca nu infocate, celu pucinu catu de cerbicose.

Diurnalele Romaniei totu mai continua a publica ajutoria pentru tofaleni si „Romanulu tramise pana acum alu 14 versamentu de cate o miia de franci din colectele ce le face compatimirea de frate.

M. S. Domnulu a concesu ministrului d. Cogalniceanu purtarea insemneloru ord. corónei de fera cl. I, daruitu de imperatulu Austriei si regele Ungariei. Asemenea d. N. Catargi crucea de comandatoru ord. Franz Josef si d. I. Brosteanu; ér' d. Const. Potec'a si G. Paleologu crucea de cavaleru. D. C. Costa-Foru si C. Darusi primira autorisatiune a purta ord. „Salvatoru“ darulu regelui eliniloru. — Pentru servitia retrospective? —

— Pentru impintenu de a se face prin tota comitatele, scaunele si districturile seu prefecturele, in care locuiescu romani, unu **facu simile**, reclamatu cu voce stentatorica de impregiurarile nostre, comunicamu aici dupa „Rom.“ unu ce salutariu si aduncu batatoriu in problem'a culturei poporului romanu:

SOCIETATEA PENTRU INVENTIATUR'A POPORULUI ROMANU.

(Sectiunea centrala.)

Apelu catra proprietarii judeciului Ilfov.

Comitetulu sectiunei centrale a societatii pentru inventiatur'a poporului romanu constatandu marea lipsa de inventiatori in comunele rurale din judeciulu Ilfov, a luatu decisiunea de a deschide o scóla normala primaria, cu scopul de a forma instructiori, care se poseda cunoisciintie, aptitudinea si inalt'a moralitate indispensabile pentru a respondi instructiunea si educatiunea in comunele judeciului capitalei Romaniei.

Ne dispunindu de fondurile necesare pentru infinitarea unui institutu de asemenea natura, ce va necesita inevitabilu existenti'a unui internat, comitetulu face apelu catra proprietarii judeciului Ilfov, invitandu de a dà patrioticulu si generosulu domnilorloru concursu unei institutiuni asia de utile si salutarie, că o scóla normala, destinata a dà comunelor, unde -si au proprietatile si interese, inventiatorii cu scientia si moralitate. Comptandu pe inteligint'a si sentimentele de patriotismu luminatul alu proprietarilor judeciului Ilfov, comitetulu nu se indoiesce despre resultatele apelului seu si anuncia, ca lista de subscrieri se afla depuse la d. C. Ceornovodeanu, casieriulu societatii (strat'a Calitii Nr. . .), la comptoriulu d. bancheru Ioanide, strat'a Germana Nr. 21, la secretariulu comitetului, strat'a Pensionatulu Nr. 10, casele dlui Esarcu, precum si la d. librariu Danielopolu, pasajigulu romanu.

Comitetulu exprima dorint'a si are sperantia, ca diurnalele capitalei, convinse de utilitatea unui asemenea intreprinderi, nu voru sta indiferinte, ci voru dà puñericulu sprijinu ce o presa luminata si intelligenta este datoria a dà institutiunilor ce -si propunu redicarea nivelului intelectual si moralu alu națiunii.

p. Presedinte, C. Esarcu.
Secretariu, I. Riurenú.

Statute. Capit. I. Scopulu. Art. 1. Scopulu acestei scóle este de a forma instructiori, mai cu séma pentru judeciulu Ilfov, care se posede cunoisciintie, aptitudinea si inalt'a moralitate indispensabila pentru a respondi instructiunea si educatiunea in comunele rurale.

Art. 2. Elevii, la esirea loru din scóla, se voru intorce că instructiori, catu se va puté in comunele de unde suntu veniti.

Cap. II. Organisarea. Art. 3. Instructiunea data in scóla normala cuprinde:

I. Instructiunea morală si religioasa.

II. Limba romana.

III. Aritmetic'a aplicata operatiunilor practice.

IV. Elementele geometriei, arpantagiu si nivelarii.

V. Notiuni de sciintele fisice si naturale, aplicabile intrebuintiarilor vietiei. (Chimi'a? r.)

VI. Notiuni elementarie de agricultura, orticultura, industria si igiena. (Vite, stupi, vermi?)

VII. Instructiunea civica, si in specialu notiuni de administratiunea comunala si de tienerea registrilor starei civile.

VIII. Elemente de geografia si istoria generala, si in specialu istoria si geografi'a tierilor romane.

IX. Pedagogia si didactic'a.

X. Caligrafia si desenul.

XI. Musica si gimnastic'a.

Art. 4. Aceste obiecte de studiu se voru imparti in trei clase seu divisiuni, fiacare de cate unu anu.

Art. 5. In fiacare clasa voru fi mai multi profesori titulari si supleanti.

Art. 6. Elevii suntu exercitati in anulu alu 3-lea la practica metodelor de instructiune in scóla primaria a societatii, aneasata pe langa scóla comunie seu a guvernului. Ei voru fi iniciati in adeveratele principii de educatiune, in cunoisciint'a mudiulocelor de a dirige si tiené o scóla, de a organizá o scóla in diferitele casuri, ce potu se se prezente, dupa versta, numerulu si gradulu de instructiune alu elevilor etc.

Cap. III. Recrutarea elevilor. Art.

7. Comitetulu ie mesuri că se se recruteze in fiacare anu catu se va puté de prin comunele din judeciulu Ilfov, numerulu de elevi, care se va crede necesariu a incepe anulu scolasticu.

Art. 8. Acesti elevi voru fi catu mai in versta, si catu se voru puté cu mai multe cunoisciintie primarie.

Art. 9. Pentru elevii cu pucinu instructiune se va stabili o divisiune preparatoria, pentru a i face apti de a urmá cu profitu cursurile celor trei ani de studiu.

Art. 10. Elevii, intrandu in scóla, se obliga printre acésta insasi a deveni inventiatori satesci in timpu de cinci ani celu pucinu.

Aceia, cari se voru sustrage acestei obligatiuni, suntu tienuti se restitue scólei tota spesele ce intretinere loru in scóla a necesitat.

Art. 11. Comunele, particulari seu asociatiunile filantropice potu se fundeze burse seu portiuni de burse.

Cap. IV. Directiunea si administratiunea scólelor. Art. 12. Directiunea si administratiunea scólelor este incredintata de comitetu uniu dintre profesorii, care va fi directorul scólelor.

Elu va avea sederea in localulu institutului.

Art. 13. In privint'a partii morale si disciplinare, directorulu va fi ajutat de unu prefect de studiu.

Art. 14. In privint'a partii economice, elu se va ajutá de unu economu si de mai multi ómeni de servitu.

Art. 15. Directorulu se insarcináza cu supraveghierea studiilor. — Elu veghiaza la instructiunea si educatiunea elevilor, se intielege cu profesorii asupra exercitiilor si conferintelor pedagogice, ce va fi de trebuinta a se face, supraveghieaza examenile si aplicarea esacta a programelor si regulamentelor scolare.

Elu veghiaza asemenea la ordinea si disciplin'a ce trebuie se domnesca, atatu printre elevi, catu si printre impiegatii institutului, pune in aplicare meseurile disciplinare, are inspectiunea bibliotecii, colectiunilor de istoria naturala precum si alte colectiuni.

Art. 16. La sfirsitulu fiacarua anu, directorulu va inaintá comitetului o dare de séma despre starea institutului, precum si despre imbunatatirile ce ar' crede necesariu de introdusu.

Art. 17. Economul, care sub controlulu directorulu are administratiunea economica a scólei, face cheltuielile, le justifica si tiene contabilitatea.

Art. 18. La finele fiacarua anu scolariu, directorulu va inaintá comitetului bugetulu de cheltuielile ordinarii si extraordinarii ale scólei pe anulu viitoriu.

Art. 19. Societatile se voru dá, conformu regulilor ce suntu pentru celealte autoritatii.

Art. 20. Unu medicu este atasiat pe langa institutu. Elu va visitá institutulu celu pucinu de doué ori pe septemană.

Aparate gimnastice se voru stabili in scóla pentru exercitiul corpului in timpulu recreatiunilor.

Cap. V, VI, VII tractéza despre profesori, ec-samene, cari se urméra dupa legea de institutiune.

Subscrisi:

Presedinte I. Eliade R.

V.-presedinti: C. Esarcu, I. Maximu.

Secretari: I. Riurénu, St. Mihalescu, Gr. N.

Manu, I. Dragomiru.

Casieriu: C. Cernovadénu.

Membrii consiliari: A. Alsaki, P. Poenaru, Sc. Falcoianu, C. Brailoiu, N. Gherasi, V. Popa.

"Gardistulu Civicu", fóia popularia, ce ese in Galati in alu doilea anu cu deviș'a: „Ordinea publica“, „securitatea comune“, sub redactiunea d. Dimitrie S. Stefanescu, care apare Sambata, cu 10 lei noi pe anu si franco posta, că o vigilia nationale, ne anuncia, ca in 19 Nov. s'a inaugurat linea drumului de feru Brail'a-Bucuresci pana la o departare de vreo 55 kilometre si mai bine. Locomotivulu Brail'a pornit la 11 ore cu mai multe vagone ajunse la statiunea Muftui la 12 ore si 10 min. Acésta deschidere s'a facut cu o pompa purtata de unu mare entuziasm national in credinta, ca romanul se va inaltia la prosperarea viitorului cum se inaltia vulturulu in sboru. — Se credem cu totii in acésta, ca credint'a urmata de activitate neintrerupta ne va manutui de amenintariile sørtei, celei vitrege, care ne tienă sub jugulu tiranu alu amortirei esite din desperare, care aduce si apunerea vietiei. — Sperantie! —

Drumulu de feru Sucéva-Romanu se da in circulatiune in 12 Decembre nou, totu aripi de inaltiare. —

UNU TESTAMENTU alu d. A. Basiota din România distr. Dorohoiu facutu in 25 Oct. a. c. ne a rapit in estasulu celor mai ferbinti dorințe, că se se mai afle asemenea mecenati intre romani, care se-si eterniseze numele cu redicarea a cate unui institutu de cultura, cum a facutu d. Basiota cu provederea unui institutu academicu. Unu testamentu per excellentiam democrat, care nu lu vomu lasá necunoscutu cetoriloru. —

"Informatiunile Bucurescene" unu organu nepoliticu, ce cuprinde inscintiari si avisari si o sectiune de informatiuni pentru calatori, numai cu pretiulu postei 2 lei pe luna, ésa in Bucuresci la lumina noua, cate de 20 ori pe luna in cate 5000 exemplar, care se va imparțî gratis. In securtu si la sòrele libertatii matutine se voru inchiná antagonii. —

FRANCI'A. Parisu 29 Novembre. Corpulu legislativu s'a deschis astazi. Discursulu imperatului dice: Nu este usioru a se stabili in Franci'a practicarea regulata si pacifica a libertatii. Societatea pare, de vreo cateva luni, amenintata de pasiuni subversive. Bunulu simtiu inse alu publicului a facutu o reactiune contra acestoru esageratiuni culpabile, cari n'au servit de catu a pune si mai multu in vedere soliditatea edificiului fundatuit prin sufragiulu universal; incertitudinea si turburarea nu mai potu durá. Franci'a cere ordine cu libertate; catu pentru ordine respundu eu; dvóstra ajutati-me a salvá libertatea. Se ne tienemu la o egala distantia de reactiune si de revolutiune. Senatus-consultulu din Septembre a inauguratu o era noua de reconciliatiune si de progresu; elu face acum se se aplice aceste principia; primarii voru fi alesi din sinulu consililoru municipal la Parisu si Lionu; consiliile municipale se voru alege prin sufragiu; la Parisu consiliul municipal va fi ales de corpulu legislativu; consilie cantonale se voru institui; consilielor generale li se voru acordá noue prerogative; coloniele voru participa la descentralizare. Mesuri voru fi luate că invetiamentulu primariu se fia gratuit; cheltuielile de justitie si de inregistrare se voru micsiorá; unu regulamentu se va infiintá pentru copii, cari lucréza in manufac-turi. Ancheta relativa la octroitu s'a inceputu; unu proiect de lege asupra vamilor va fi propus. Situatiunea imperiului presenta resultatele satisfac-torie; veniturile indirekte s'au marit cu treidieci milioane mai multu decat in anulu trecutu; bugete presenta escedente insemnate. — Bugetulu pe 1871 va permite ameliorarea mai multoru servitii si dotatiuni pentru lucrările publice, dara propunerea de reforme nu este de ajunsu, trebuie inca că print'ro atitudine clara si firma puterile publice se arate, in accordu cu guvernulu, ca cu catu libertatile se marescu, cu atatu suntemu decisi a mantiene interesele societatii, principiele constitutiunei. Catu de-

spre puterile straine, imperatorul se felicita de re-latiunile amicale ce exista intre ele. Suveranii si poporele dorescu pacea si se occupa cu civilisatiunea. Imperatulu mentionéza despre Raylwayul pacificu, despre comunicatiunile electrice ale tunelului din Alpi, despre tariarea istmului de Suez. Europa intreaga a fostu representata in Egipetu la inaugura-tiunea acestei intreprinderi gigantice. Deceimperatricea nu asista la deschiderea camerelor, este ca imperatorele a tienutu, ca presenti'a sa intr'o tiéra in care armele franceze s'au ilustratu alta data se marturisescă despre sympathia ce Franci'a are pen-tru o lucrare executata de geniulu unui francesu. Imperatulu exprima sperantia ce are despre resul-tatele fericite ale sesiunei. Marile corupri de statu strinsu unite se voru intielege spre a apretia cu lealitate ultimele modificatiuni facute constitutiunei. Participarea mai directa a tieri la propriile sale interese va fi pentru imperiu o noua fortia si diferele nuantie de opiniuni disperatamente interesante.

toricei ce i se propunu, ori catu de usiora puté fi ea.

Dupa ce amu aratatu starea deplorabila a limbei romane in liceul de Iasi, rugam pe inaltulu ministeriu respectivu, că se faca o mica reflecțiune, că la ce rezultat putem se esimu urmandu o a-semenea directiune. Ce ne folosesc o academie romana deca fiacare elevu (care cu timpul devine unu membru alu societatii) nu a fostu instruitu catu si de pucinu in acésta limba. In timpul catu elu sta in scola nu simte lipsa totala de cunoștința in limb'a sa materna, dar' se trezesc in fine si recunoscere ignoranti'a sa. Ce poate elu atunci se faca? Asupra cui cade responsabilitatea mai multu decat asupra acelor'a, sub a caruia conduce a fostu increditatiu. Atragem asupra acestui punctu atentiunea tuturor cetatenilor patrioti, cari -si trimit copii la scole cu scopu de ai vedé educati, mai cu séma in limb'a loru. — „C.“

Nr. 2351—1869.

1—3

Escriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 120 fl. v. a. din funda-tiunea fericitului Efraim Isidor Klein de Muntulu asem-natui gimnasistului de VII. clase dela gimnasiulu grecocatolicu din Blasius Octaviu Blasianu, si prin abdicierea acelui, devenit vacantu prin acesta pana in finea lui Decembre a. c. st. v. se scrie concursu.

Pentru dobândirea acestui stipendiu potu concura aceli teneri studenti nascuti transilvaneni, cari au in studia clasea generale I-a cu eminentia, si portare morale buna, — si care studiasse in institutele de invieti-mentu din Blasius, dintre cari consangenii piului fundatoriu „caeteris paribus“ voru ave preferintia.

Concurrentii la acestu stipendiu au de a-si tramite cererile loru concursuale instruite dupa recerintele es-prese in ordinatiunea consistoriale din 21 Augustu a. c. Nr. 1582 publicata in „Gazeta Transilvaniei“ sub Nr. 64, 65, 68 pre terminul de la prefisat la subsemnatulu consistoriu metropolitanu. —

Blasius in 29 Novembre 1869.

Consistoriulu metropolitanu gr. cat. de Alb'a Iulia.

A VIESU

celoru in dreptu de a vinde obiectele medicamentale

 uniculu medicamentu escelinte contra spasmurilor, bólelor de stomacu de orice natura, epilepsia, colica re-pede, diarea, versaturi la femei impovorate, colera, co-lerina, restaurarea dupa bôle indelungate si regularea or-ganelor mistuitorie, analisatu si aprobatu de chemiculu servitiului sanitariu din Vien'a si usatu de multe cele-bratii medicale.

Se tramite numai la primirea pretiului (pe comp-tanto) ori la posta (Postnachnahme). Pretialu unei bul-tele originale cu capsula de cusotoriu si sigilu dim-pleuna cu instructiunea in 3 limbe e 1 fl. 50 cr. In Brasovu se afla in depusulu centralu in apotec'a lui MILLER la „corón'a de auru“, tergulu pescelui, si la Anken et Comp.; precum si in Bucuresci la d. I. Ovessa negotiatoriu. La apotecarii in: Esseg, Adele Deszathy; in Fagarasul I. Megei, in Sibiu M. Sill si negotiat. I. Thalweyer; C. Konya in Iasi; Dr. Hinz in Clusiu; Alb. Jeney in Muresiu-Osorheiu; Paulu Breuer in Lapusiu ung.; Rud. Smetta in Ploiesci; Csuta et Comp., ne-gociatoriu in S. Szt.-György si Ioane Ajtai negotiatoriu in Rosia: Aradu F. T. Probst; Alb'a Iulia C. Boosz; Temisior'a A. Quirini, apotecari; Mediasiu apot. la „corón'a de auru“; Reginu S Dietrich; Sigisior'a I. B. Teutsch, negotiatori. 49

CURSURI LE

la bu:sa in 10 Dec. 1869 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 84	er. v. a.
Augsburg	—	—	121 " 25	" "
London	—	—	123 " 90	" "
Imprumutulu nationalu	—	—	59 " 90	" "
Obligatiile metalice vechi de 5%	69	" 90	" "	" "
Obligatiunile rurale ungare	79	" 25	" "	" "
" temesiane	78	" 25	" "	" "
" transilvane	76	" —	" "	" "
" croato-slav.	82	" 75	" "	" "
Actiile bancului	—	—	730 "	" "
" creditului	—	—	256 "	" "